

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, October' 30-dikán 1821.

H a n n o v e r a.

A' Királys' pompás bemeneteléről illy jegyzéseket közlenek a' közönséges levelek: — „Az. uczák, hol a' bemenetel tartatott, fejér porondal hinteztettek-be, a' házaknak az ucafelé lévő oldalaik virágkoszorúkkal és zöld ágakkal czifrittattak fel. A' Királyra úgy szollván virág-esső esett. Sajnálták, hogy a' menetel olly sebesen tartatott, hogy a' Kisérok, Princzek, Generálisok, Adjutánsok 's. egy egészen a' Királys' mellé tolakodtak 's olly hirtelen ellovaglottak a' nézőknek szemeik előtt, hogy a' Monárkhát, kit mindennek látni szerettek volna, sok ezerek nem láthatták, vagy ha látták is, nem ismerhették, avvagy csak későre és akkor vethették reá szemeiket, mikor már elhaladott volt előllök. Ő Felsége Hannoverai Marschall-formarukában tartotta bemenetelét. Az estvéli világosításnak, a' melly egyéb-eránt nagyon fényes és gazdag lett volna, az idő nem kedvezett.“

A' Hannoverai Ujságlevelekben ezek emlittetnek Oktober' 16-dikán: „E' h. 12-dikén Generális Gróf Bennigsennek 's a' Feleségének adott magános audientziát a' Királys'. Utánnok, a' thronuson ülve 's a' Sogoraszszonysái, Cumberland 's Cambridge Hercegek, a' Ministerek, az Udvari fő Méltóságok 's a' szolgálaton lévő Udvari tisztviselők által körülvétetve, az Ország' Rendjei Deputáziójának udvarlását fogadta-el ő Kir. Felsége. A' Rendek' nevében azoknak Elölülője Gróf Meerveld

tisztelte közönséges beszéd tartással ő Felségét, melyre ő Felsége is kegyes beszéddel felelt. Azután az Udvari fő Kamarás Ur vezette-be egygyenként az Udvari tisztviselő Karokat, mellyeket fennállva fogadott ő Felsége, 's beszédjeikre német nyelven készült feleleteket adott. Délután a' Hessen-Homburgi Landgrófné ő K. Hercegaszszonysága lepte-meg a' meghatározott időnél hamarabb történt örvendetes megérkezése által ő Felségét. Estve fák, yák világánál kellemetes muzsikát csináltak az itt lévő katona-tisztek, melynek halgatására ő K. Felsége a' nállalévőkkel a' kastély' kertje felől lévő folyosón megjelenvén, nagy örvendezéssel fogadtatott. — 13-dikán a' Stocken mellett lévő térségre öszszegyűjtetett sergeknek' mustrajokat tartotta ő Felsége. Délben 46 személlyekre terítettett asztalnál, a' K. Princzekkel, Princzaszszonnyokkal, az egyéb Fejedelmi személlyekkel, 's a' Kir. Udvaroknak meghitelezve különösen ideküldetett Követeikkel, a' Királys' Ministerekkel 's ezeknek feleségeikkel, Marquis Londonderryvel, és némelly itt lévő Generálisokkal 's Admirálisokkal ebédelt ő K. F. ge. Ezen kívül két Marschalli asztalok is voltak felterítettve. — 14-dikben Marquis Londonderryvel 's Minjster Gróf Münsterrel egygyütt dolgozott, 's az arra következett éjjel terdjében podagrai fájdalmakat szenvedett ő Felsége. — 15-dikben csak a' Királys' vérbeli Princzek 's a' Hessen-Homburgi Landgrófné jelentek-meg nálla: hanem egyéb eránt, a' mi azon

podagra miatt való fájdalmakat illeti, melyekben most szenved ő K. Felsege, 's a mellyek miatt több Követeknek tegnapi rendeltetve volt audientziájok elhalasztott, minthogy a múlt éjjeli tudósítások az előbbeni éjjeliekénél nem kedvetlenebbek, reménleni lehetett, hogy szenvedései nem soká egészen el fognak enyészni. — „Azon műstrán, mellyet 13-dikban tartottak a Hannoverai sereg, 's a mellyen 14 Batalion gyalogok, 8 Regiment lovasok, 's néhány Ágyuzó Batteriák voltak jelen, a Király a seregek előtt előbb fel, 's a Királyi Salve-lövés után a Linea előtt lefelé végig lovagolván, mind a seregek mind a számtalan nézők által örvendező kiáltozással tiszteltetett. A nézők sokaságát megítélhetni abból, hogy csak hintók legalább 200-an állottak a seregek sora előtt. — „15-dikben gyalogok gyakorlási próbamutatása volt, ma a hárcsfás hegyen nagy hadi próbamutatás van, holnap a lovasság tesz gyakorlási próbát. — 18-dikben az Ágyuzók és gyalogok fogják örömlövések által a Lipsiai győzedelmet innepleni; estve a Herrenhauseni kastély kertjében tűzjáték lesz, a melly napon, mint halljuk, a seregek nagyobbára eloszlanak innét. — „A későbbi (a 18-dikban indúlt) tudósítások szerint jobban érezte lenni magát Király ő Felsege, 's mint hallatott, 25-dikben Göttingába szándékozott útját venni.“

Spanyol Ország.

A Párisi Journal illy tudósítást közöl Madridból Oktober 5-dik napjáról: — „A Madridi Polgári Kormányozó és azon Comunerosek között, kik a Riegó képenek le-s-fel-hordoztatásakor történt népzendülést elintézték 's pénz által elősegítették vala, nagyon heves veszekedés

uralkodik. Az elfogattatott két fő Orátorok még most is fogva ülnek, hanem a fogházból nagyon mérges irásokat bocsátgatnak ki a Ministerek 's a Polgári Kormányozó ellen. Ezt azzal vádolják, hogy a Titoknoknak azon Rendelés alatt találattott aláírását, melly Rendelés által az Arany-kút Klubja bezárattatott, meghamisította volna. Maga ezen Titoknok is kihirdettette a Journalok által, hogy ezen vád igaz. A Polgári Kormányozó még nem felelt ezen vádra: hanem a Titoknokot tüstént letette hivatalából. Hanem úgy látszik, hogy nagyon széles kiágazása van ezen perpatvarnak. A Madridban őrizeten lévő VII-dik Ferdinandus nevű Regimentnek Obersterét Torrijót, Oberster Serrajóval 's Oberstlieutenant Ceruttival egygyütt, titkos fogházba zárták. Beszélük, hogy Generális Ballesteros és Romero-Alpuente nevű Képviselő ellen is per fogna indittatni. — „Uraságtok (Párisban) képzelni se tudják, melly nagy nyughatalanság uralkodjék ezen fő városban. Az Arany-kút szalájában estvéként most is minden napokon nagy sokaság szokott özsze gyülekezni, minthogy csakugyan nem méréslette ezt a Polgári Kormányozó egészen bezáratni, azért, hogy ez közönséges kávéház. Az özsze gyülekező sokaság nyughatatlanul ösztönözi az Orátorokat, hogy az Oratori székre kiállván beszédeket tarttsanak, 's minthogy az Orátorok a nagyon kemény tilalom miatt ezt megtenni nem mérészik, innen a szokott következni, hogy ezért a sokaság az Országlószék ellen leggorombább szidalmazásokra vetemedik. Nem ok nélkül gyanítják, hogy a Comunerosek valami újabb csapáshoz készítik magokat, és nem soká újabb lármák fordúlhatnak elé. — „Aszzerént, mint hallottam (így rekeszti-be szavait a Tudósító), úgy látszik,

hogy a' rendkívülvaló Cortesi gyűlésnek legnagyobb befolyással bíró tagjai nem hagyják helybe azt, a' mit a' Ministerek Riegóval tettek, és hogy a' Ministerek arra az állapotra juthatnak, hogy magokat a' nép előtt menteni, 's azon okokat kinyilatkoztatni kéntelenitessenek, melyek által arra indítottak, hogy azon embert, kit egész Spanyol Ország a' Constitúziós Országlás megfundálójának tart lenni, üldözzék. — „Itt Madridban a' Sir Willson Robert' számára, a' ki Londonból nem soká meg fog ide érkezni, szállást fogadtak.“

Irtuk vala, hogy a' Madridi Anglus Követ az ott kijövő Regulátor nevű Ujságnak írója Chapuis ellen, azért, hogy az Anglus Király felől igen mocskosan irt volna, pert indítván, a' Madridi Birák olly ítéletet mondottak ki: hogy nincsen oka a' panaszra — erre nézve a' Londoni Kurir jónak találta a' következő megjegyzéseket világ' elejébe bocsátani: — „A' mi Követünk' panaszsa, úgy mond, nagyon is fundamentomos vala. Hanem a' Spanyol Esküdttekből álló Itélőszék a' megbántattatásnak legkissebb nyomát sem találta ott, a' hol az Anglus Követ világosan megmutatta a' maga Fejedelmének nyilvánosságos mocskoltatását. Mi itt nem ok nélkül teszszük ezen megjegyzést, hogy a' revolúziós Hidegtelelés szélesebben és sebessebben kiterjedhet, hogy sem gondolni lehetne. Egy olly Országban, hol az Ujságlevelekben azon Monárkhák büntetlenül mocskoltathatnak 's rágalmaztathatnak, a' kik ezen Országgal békességben élnek, 's a' hol ezen Monárkháknak Követeik a' magok panaszaiikkal az Itélőszék elől eligazittatnak, az a' veszedelem fenyegeti a' harátságot, hogy nem soká felbomolhat. Ha valamelly Országlószerk olly gyenge, hogy a' törvényeknek tisztelte-

tést 's követtetést nem szerezhethet, azzal nem lehet hasznos politikai kötésekert fenn tartani. Mi megtehetjük azt, hogy az illy gyenge Országlószerkeknek szomorú állapotjukon sajnálkodjunk: hanem, hogy Követünket tovább is olly Országunkban tartssuk, hol a' fejtelenség annyira ment, hogy a' Diplomatikai Ágenserk büntetlenül megbántattathatnak, 's a' hol az Itélőszerek az efféle elvetemedéseknek megbüntetésserkre elégtelenek, már ez hatalmas Fejedelmek' méltósága ellen való cselekedetlenne. Ekképpen esik osztán, hogy az olly Revolúzió, millyen a' Francia Országi volt, 's millyen most a' Spanyol Országi, 's a' mellyeknek egymással való megegyezése (identitássá) naponként szembetűnőbb, azon végződnek, hogy más Státusokban ellenséges indulatot gerjesztenek magok ellen. Egy egészen revolúziós Ország ('s a' millyenné fog nem soká Spanyol Ország is lenni) nem tart magában semmi olly politikai elintéztetési elementumot, a' melly más, nem revolúziós Státusoknak politikájokkal összeszekettethetné 's összeolvasztathatna. Úgy szollván mintegy elválík azon közönséges Systemától, melyhez régebben tartozott. Mi nem tulajdonítjuk magunknak azt a' tehetséget, hogy előre memondhatnók, hogy micsoda menetele fog lenni a' Spanyol Jakobinusságnak: hanem annyit, mint gondoljuk, csakugyan látunk, hogy Spanyol Országban olly körülállások 's olly mesterkedések mutogatják magokat, a' melyek, ha nem controlliroztatnak (honnét venné pedig magát ezen szempillantathan a' controlliroztatás?) ezen Országot nem soká egészen el fogják az Európai Státusoknak nagy Szövetségétől szakasztani. Magára fog-e ezen Ország akkor hagyatni, hogy mint egy Vulkanus (tűzokádó hegy) magában kiégjen, 's magát ma-

ga megemészsze? avvagy pedig kötelességünké fogja nekünk az Európai Státusok szövetségi nagy tekintete tenni, azt, hogy olly eszközökön gondolkozzunk, mellyek által azon Legitimussági princípiumok és talpkövek, mellyeken az Európai politikának nagy épülete fekszik, 's a' mellyeknek fenntartatását mindeneknek szerentséje és boldogsága kívánnya, bátorságossá tétethetnek?"

* * *

Barcellonában folyvást nagyobb-nagyobb pusztításokat tett a' Sárga-hideg. Október' 1-ső és 2-dik napjain naponként 300—350 emberek haltak-meg benne. A' kik elkapják a' nyavallyát, majd minden segedelem nélkül vesznek-el, minthogy nagy summáért se' találtatik ember, ki a' betegek körül szolgálni akarna. A' métej, a' melly eleintén a' városnak tsak némelly részeire kapott volt be, már most nem csak az egész városon, hanem a' fellegrvárbán 's azon Gracia nevű faluban is pusztít, hova Barcellonából sok lakosok kifutottak a' pestis elől. A' Barcellonai népnek legalább felerésze kivándorlott; azoknak, kik a' városban megmaradtak, azt a' tanácsot adták a' tiszti karok, hogy a' város és a' kordon között találtató szabad ég alatt vonnyanak sátorokat 's azok alatt telepedjenek-meg. Gondolják, hogy ekképpen nem lesznek olly nagyon kitétetve a' nagy hévségnek 's könnyebben elkerülhetik a' nyavajának rájokragadását. Legveszedelmesebb az, hogy az Orvosok még meg nem határozhatták a' nyavajának természetét; némellyek Sárga-hidegnek, mások Guineai-Néger-betegségnek, 's ismét mások valami helybéli gonosz tulajdonságú Hideglelésnek tartják lenni. Ezen értelembéli különbözésnek az a' rossz hővetkezése van, hogy eszserént azt sem tud-

hatják az Orvosok, hogy micsoda orvossággal gyógyítsák.

Francia Ország.

Azon Francia Orvosok, kik arra határozták magokat, hogy ezen úgynevezett Sárga-hideg' valóságos természetének kitanulására éppen a' fészkeré mennyenek, Október' 7-dikén valósággal által útoztak Figuerásból Gironába.

Portugallia.

Az Ánglus és Portugallus Országlószekek között fontos kérdés fordult elé, melly még máig sem igazítottatott-el, 's a' melly nagyon magára vonta a' két nemzet' figyelmét. A' Libonában lévő Ánglus Consúl tiszti Jelentést terjesztett a' tárgy eránt a' Cortesek' elejébe, hanem Sept. 29-dikéig még nem vett volt választ reá. A' fennforgó kérdésnek minémüsége abban áll: Hogy az Ánglus Országlószekek azt erőssíti, hogy a' Cortesek megrontották a' Nagy Britannia és Portugallia közt eddig fennállott kereskedési Kötésnek egy Czikkelyét, az által, hogy néhány hónapok előtt a' Portugallus kikötőhelyekbe bevitetettő Ánglus gyapjűmivektől fizetendő vámfizetést feljebb vitték 's arra a' mértékre tették vissza, mellyen az, az 1810-dik esztendő előtt állott, a' midőn jóval alább bocsáttatott, 's a' melly idő pont után három esztendőnek elteltével, úgymint 1813-ban, az akkori Rio-de-Janeiró Ánglus Követ Lord Stewart által az is ki eszközöltetett a' Portugalliai Országlószekeknel, hogy meghatározatnék, hogy Portugalliának ne legyen jussa arra, hogy ezen vámnak állapotját, az Alkú idejének eltélése előtt megváltoztathassa. — Már olly hír is szárnyalt sőt írták is vala, hogy ezen egyenetlenség miatt Ward Ur, a' Lisbonában lévő Kőveitségi Ágens Lisbo-

nát passus nélkül oda hagyta volna — a' melly ugyan még eddig valóságosult meg — de bizonyos az, hogy ezen kérdés nagyon feszessé tette az Angliát illető környülállásokat Portugalliára nézve. Maga a' Londoni (Ministeri) Kurir illy tudósítást közöl ezen kérdésre nézve, Lisbonából September' 21-dik napjáról: —

„A' Portugalliai revolúció nem igen hasznosan fog kiütni Angliára nézve. A' Cortesek minden hitelt és hűséget lábaik alá tapodván, 's az Anglia és Portugallia közt készült 's eddig fennállott Kötésekről ellelejtkezvén, olly systemát vettek-fel a' követésre, melly által az első tekintetre meg kell Európának győzettetni affelől, hogy Anglia Portugalliához való befolyását tellyesen elvesztette. Legelső volt az, hogy Lord Beresford elküldetett; másik az, hogy már most olly nagy vám határozatott az Angliai fábrikákból származó szerzeményekre, hogy éppen ollyan, mint ha ezek Portugalliában egészen megtiltattak volna. A' mi Lisbonában lévő Követtségi Agensünk ellenző irást adott-be ezen intézetek ellen a' Portugallus Országlószékhez 's az új Ministerek közzül némellyikkel hosszús tanácskozást tartott: de minden lépései sikertelenek voltak.

Későbbi, October' 11-dikén, újabban kikelt ugyan ezen Anglus Kurir a' Portugallusok ellen, ekképpen szollván: — „Hozzánk megérkeztek a' September' 28-dikáig kijött Ujságok Lisbonából. Mint a' Cortesek' elejébe terjesztetett környülállások mutatják, úgy látszik, hogy a' Revolúciónak azon szerencsétlen következései, mellyek magokat Spanyol Országban már megéreztettek, Portugalliában is mutogatni kezdik magokat; értjük azon ragadozó Bándákat, a' mellyek úgy vagynak organizálódva, hogy egész tartományokat el-

pusztítanak. Az efféle elvetemedések természet szerint való következései az olly faktziói Országlásnak, hol az olly emberek, kik a' hatalommal birnak, inkább csak a' magok személyes nagyravágyásoknak kielégítésére, és nem a' köz jónak előmozdítására ügyelnek. Az alatt míg egymás között mesterkedéseket főznek, a' meggazdagodásra való alkalmatosságokat kapsi módon felfalják, 's az elkövetett bűnöknek következései miatt rettegnek: a' nemzeti boldogságon való gondoskodást egészen elmellőzik. A' nép részekre osztlik, polgári vetekedések támodnak, 's a' társasági életnek minden kötelei elbomlanak. Ezek azok a' következések, mellyek az olly Revolúciókból, millyenek voltak a' Spanyol és Portugalliai Revolúciók, a' mellyekben tudniillik katonai támodások törték azon rést, a' mellyen azután a' fejtelenség ezer féle vad és phantásta formákban berontott, elmulthatatlanul szármozni szoktak. Ezen resultatumok, a' mellyek Spanyol Országban már láttunkra elkövetkeztek, kezdik már Portugalliában is mutogatni a' magok rettenetes előjeleit.“

A' Corteseknek egygyik újabb ülésében a' Constitúciónak azon 70-dik Cikkelyéről beszéllett Képviselő Rebelló, a' melly ezen szavakból áll: — „A' Király sem a' Képviselői Válosztásokat meg „nem gátolhatja sem annak ellene nem „állhat, hogy a' Cortesek a' magok ülés- „seknek idejét megrövidithessék vagy meg- „hosszabbithassák; sem az ő határozásaik „ellen egy vagy más módon nem protes- „tálhat.“ Azt kérdezte, hogy hát azon esetben, ha csakugyan ezt cselekedné, fogna-e, és ha igen micsoda büntetést fogna magára vonni? Ezen eset nem jegyeztet-fel azok közt, mellyek a' Koronának elvesztését magok után vonnyák, melyre

nézve ő (Rebelló) azt jóallja, hogy ezen eset is tétetessék - be a' többek közzé. — Alves-do-Rio pártját fogta a' Rebelló jóallásának 's azon időre emlékeztette vissza a' Corteseket, midőn Franciaországban a' Grandirosok (Brumaire' 18-dik napján) az Öt-százak' tanácsát széllyel kergette. — Képviselő Miranda erre azt mondotta: hogy akkor, mikor e' történt, a' Constitúciónak nem valamely cikkellye sértetett meg, hanem Contra-revolúció által az egész Constitúció felfordított. Azt is kérdezte Miranda, Alveztól, hogy hiszi - é ő talám még azt is, hogy a' Királyi hatalom az istentől jöne? ő maga nem így ítél, hanem azt tartja, hogy azt a' nép költönözi. Sok más tagok is hozzá szoltak a' dologhoz. Végre voksolás vetett véget a' kérdésnek, 's 52 vótumok által 34 ellen meghatározatott, hogy változás nélkül megtartatassék a' Czikkelly, úgy, mint van, illy okon, mert magában érthető dolog az, hogy a' Király önként lemond a' koronáról, mikor a' nemzeti Fejedelemséget megsérti.

Orosz Birodalom.

Orosz Császár ö Felsege Witepsbe lett útozásából, kilencz napokig tartott távolléte után, Oktober' 7-dik napján, Zarkoe-Selóba, egészséges kivánt jó állapotban vissza érkezett.

Novotscherkaskban, a' Dóniai Kozákok' Hettmannyanak lakhelyén, melly az Északi szélességnek 47-dik grádusán esik, ezen esztendőben Junius' elején olly nagy hévség volt, hogy a' zöld fű gyökerestül kiszárodott, 's a' lekaszált széna sok helyeken meggyult.

Oktober' 15-dik napján, a' tavaly ugyan ezen napon Lipsiában meghalálozott Feldmarschal Herczeg Schwartzberg Károly' kimulásának napján, az ő nevével viselő Második Ulánus Regimentnek vala-

mint itt őrizeten lévő csapatja, úgy az egyéb vidéki kvártélyokon fekvő csapatjai is, ezen elfelejthetetlen Tulajdonosaik tiszteletére közönséges katonai pompával való halotti czerimóniát tartottak.

B é c s.

Az itt kijövő Ujságlevelekben illy megjegyzés találatik: — „Az Okt. 15-dikén kijött Journal-des-Debatsban Brüsszseli Czikkelly alatt egy Memoárról van szó, mellyet az ott kijövő Ujság a' Török dologról darabonként kiadott, 's a' mellyet Lord Wellington a' maga' Udvara' nevében adott volna a' Francia Országlószék' elejébe. A' Journal-des-Debatsban ugyan magában is olly ítélet tétetetik ezen Memoárról, hogy nagyon mérész és nyilvánéggal nem meghihető dolgok erőssítettnek benne, de azonban csakugyan több részei ezen Memoárnak, ollyaknak találatnak a' nevezett Párisi Ujságban, hogy ha feltételnélkülvaló hitelt nem is, de figyelmetességet csakugyan érdemelnek. — „Mint hogy mi (ezek a' Bécsi Ujságvelek' írójának szavai) bizonyos kútfőből erőssithetjük, hogy az említett Memoár soha nem volt a' világon, 's ekképpen mindenek, a' miket a' Brüsszseli Ujság úgy hirdetett-ki, mint abban találatott dolgokat, egészen költémények voltak: mi úgy itélünk, hogy azokat, a' kik ezen Memoár által tévedésre vezérlődtek, megvilágosítani kötelesek voltunk. Egyéb eránt a' Journal-des-Debats se' válott kezességet az eránt, hogy ezen Memoár a' valóság' próba - mértéket ütne.“

Magyar Ország.

A' Pesti Ujságlevelekben ezeket írják October' 24-dikén: — “

A' szüret Budán, Pesten, és a' két városnak szomszédságában, már tellyesen végbe ment, és, ámbár némely hegyeken igen szük volt a' termés, másckon el-

lenben olly bő és jó termés örvendeztette meg a' Gazdákat, melly a' tavallit jóval meghaladta. Ezt bizonyítja a' Budai Dézma is, a' mellyből a' Nemes Esztergomi Káptalan az idén közel négy ezer akó mustot szedett, melly tavallig volt két ezer négy száz.

* * *

Ő Cs. Kir. Felsege a' Magyar Országi Iskolák és Tudományok igazgatásában jónak találta azon változtatást tenni, hogy a' Kir. Universitásnál minden Tudománybeli Karokhoz Directorok neveztessenek.

* * *

Ferencz Károly Cs. Fő Herczeg September 30-dikán Selmezcze érkezvén, Báró Révay Nepomuk János Kamara Gróf ő Nagyságának lakásán szállott meg. A' város mindjárt azon estve kivilágosított, más nap pedig ő Cs. Fő Herczagsége elejébe vezetett és bemutatott a' Papság, a' Bányász Tiztség, és a' város Magistrátusa; azon estve a' Bányász Legények nagy számmal az ő lámpásaikkal és Török muzsikával jelentek meg a' Fő Herczeg szállása előtt, és többszöri Éljen kiáltások között az ő lámpásaikat olly módon emelték, hogy V. F. (Vivat Franciscus) betüket formálnának. Octob. 2-dikán a' Fő Herczeg az ő kísérelével több Bányász Tisztek által vezetettvén, meg szemlélté a' Windschaect nevű gödröket; délután pedig a' Kamara Grófi Hivatalnak belső elintézését vizsgálta meg. October 3-dikán délelőtt a' Királyi Bányász Academiaának fizikai, és chemiai-próbatételein jelent meg; délután az Olvasztó-műhelyt látogatta. Oct. 4-dikén mint ő Cs. K. Felsegének, és magának a' Fő Herczegnek is neve napja inepén ő Cs. Fő Herczagsége a' Plébánia templomban azon fényes nagy misén je-

lent meg, mellyet Mélt. és Fő Tiszt. Makay Antal Megyebeli Püspök Ur mondott, a' Bányász Tiztségnek, és minden Elöljáróknak buzgó jelenlétében. Az Isteni szolgálat után a' Fő Herczeg Körmöcz-Bánya felé vette útját, és út közben Sz. Kereszten a' tisztelt Mélt. Püspöknél ebédeltvén, tovább folytatta útját. Oct. 6-dikán ő Cs. Fő Herczagsége Körmöcz-Bányáról Beszterczére érkezett, s ott is minden látnivalókat szemesen megvizsgálván, Hradek felé vette útját.

Ú j K ö n y v.

Réthy (Andraeae) lingua universalis communi omnium nationum usui accommodata. Vindobonae, typis Antonii Strauss. 1821. in 8. maj. pagg. 144.

Azon könyvek közt, melyek eddig a' Közönséges Nyelvről megjelentek, különös említést érdemel jelenvaló igen díszesen nyomtatott Munka, mely az ezen fontos tárgyról eddigelé kijött próbákat, nyomossága, együgyűsége s világos volta által sokkal felyül múlja.

A' szíves ajánlás után, melyet a' nagy-érdemű Szerző, Hazája oltárára szemérmesen teszen le, áll a' Munka 3 tételekből (theses). 1) Bévzetés a' közönséges nyelvbe; 2) Az emberi szózatnak kifejtése s felosztása, a' természetnek örökös törvénye szerint; 3) A' közönséges nyelvnek eredete; 4) Általformálása a' közönséges nyelvnek az egész világon elterjedt külön nyelvekre; 5) Egyes nyelveknek visszavitelek a' közönséges vagy eredetire; 6) A' közönséges nyelv

becsének fejtegetése. Ebben a világos 's könnyen felfogható tételben találja az Olvasó azon együgyű kulcsot, melly által, az alább említendő rendszerbe (Systema) hozott Szótárnak segítségével, a közönséges nyelven írt gondolatokat, akár-mely ismeretes élő nyelvre, minden nehézség nélkül fordíthatni, melyről Jelentő rökéletesen meggyőzetett, midőn a Szerző Úrnak hozzá intézett ezen nyelven írt hosszacska levelét, két óra alatt, deákra könnyen általtehetette, 's most több gyakorlottsággal még könnyebben fordíthatná. Tulajdon próbatétele kit kit meggyőzhet állításának igazságáról. — 7) A' közönséges nyelvbeli szóknek 's tárgyaknak elosztályoztatások (classificatio); 8) A' közönséges nyelv szavainak jelentéseik. Ez, a már említett rendszeres Szótár, mely kilencz Osztályokban, 3969 csupa gyökérszóból áll. Az 1ső Osztály a' testeknek; 2d. a' tulajdonságoknak (qualitates); 3d. az erőknek (vires); 4d. a' mozgásoknak (motus); 5d. a' hangoknak (tonus); 6d. a' helynek (spatium); 7d. az időnek; 8d. a' számnak; 9d. a' mértéknek gyökérszavaikat foglalja magában. A' Szótárt egy Toldalék követi, melyben a' közönséges nyelvbe bé nem iktatható szók, p. o. Nemzeteknek, száraz földnek, tartományoknak, szigeteknek, völgyeknek, hegyeknek, városoknak, folyóvizeknek, tóknak, tengereknek, tengerszorosoknak, örvényeknek 's köszikláknak neveik találatnak. Mert valamint a' külön nyelvekben a' mester-

szavak görög szóból állanak, úgy a' közönséges nyelvben is, az említett tárgyaknak kifejezésekre idegeneket kell használni, hogy így minden megtévelyedhetésnek eleje vétessek.

A' közönséges nyelvnek haszna nagyon szembetűnő, 's szükséges minden Nemzetnek, mert ennek közönséges bévétele a' gondolatoknak 's érzéseknek, eddig ily segéd nélkül való nehéz útjokat, különösen könnyűvé teszi.

Addig is, míg a' tudós Birálók, kiknek több nyelvekben tudományos ismereteik vannak, a' Munkát megítélnék, ajánlani érdemesnek tartotta.

Gruber Antal,
Bibliothecarius.

H i r d e t é s.

Erdélyben Nemes Maros Székben Gróf Rhédei Ferencz Mező Sámsondi Udvarában a' jövő esztendőben u. m. 1822-dikben Junius' 15-dikén reggeli kilencz óra-kor kezdődvén, az egész Ménes a' többet-igérőknek egygyenként kótyavetye által eladatik, a' hol lesznek 50 anya kanczák, a' legjobb és válogatottabb Erdélyi rászák-ból, az alattok lévő szopó csikókkal; esztendő, két esztendő, és három esztendő csikókkal egygyütt. Ha valaki szándékoznék az egész Ménest egygyütt megvenni, és az árrát akarná megtudni, írjon eránta per M. Vásárhely a' feljebb említett Méltóságos Gróf Úrnak.

Redaktor: Pánczél Dániel. Nyomtatja Nemes Hirschfeldi Stöckholzer Felix.
(Am rothen Thurm im Müller'schen Kunst-Gallerie-Gebäude Nro. 648).